

ODPŁATA (126) *sb f*

o oraz *oba* a *jasne*.

sg N odpłata (20). ◇ *G* odpłaty (52). ◇ *D* odpłacie (1). ◇ *A* odpłatę (43). ◇ *I* odpłatą (4). ◇ *pl N* odpłaty (1). ◇ *A* odpłaty (4). ◇ *I* odpłatami (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Należność, wynagrodzenie pieniężne lub inne za coś; auctoramentum, mercedula, merces, praemium, pretium, remuneratio Cn [za co] (2)* : Iestliże za służbę śwą odpłaty nieżądamy łami łie okłamawamy. *BielŻyw* 121; *A iż thego [ojciec ucznia] nye rozumyał co náuká yeft/ nye wyedzyał też coby myáła być zá náukę odpłátá GliczKsiąż* M5.

2. *Odwzajemnienie się, zadośćuczynienie, odwdzięczenie się, odpłacenie; nagroda, rzadko kara; praemium, pretium, remuneratio, retributio Vulg, Cn; merces, vicissitudo Vulg; auctoramentum Cn (122)* : dawno doświadczone przyacioły łobie wyzwól, á one iedną myflą ale nieiedną odpłatą miłuy *BielŻyw* 15; *RejKup* g3; *Włsyftcy miłuia [!] dáry/ á náłłáduią odpłaty. Leop Is* 1/23; *BielKron* 81v; *Górndworz* Ee8.

Wyrażenie: »sowita odpłata« (1): Są też drudzy co w nádzieię iákiey łowitey odpłaty chczą ludziom dobrodzieyftwá czynić. *RejZwierc* 98.

Iron. (2): Także idą precz łtą wiárą Iż wygráli tą ofiarą Rázem też odpłatę znáią Pełną łfyię nalewáią *A* rzadki zoney odpłaty *Aby* doczekał *Kompláty RejRozpr* Bv.

a. *Nagroda lub kara boża (114)* : *BierRaj* 16; *Bacž* tu pilnie a rozważay iak miły bog przepuścżá na łweé wybrané/ kłopoty/ łmutki/ ku rozmnożeniu odpłaty. *OpecŻyw* 13v, 56, 185; *PatKaz III* 136v; *WróbŻołt* 118/112 [2 r.]; *gdyżci* pan bog żadney dobrej rzeczy by też namnieyłzey nikomu bez odpłati nie opułci. *WróbŻołtGlab* A3; *RejPs* 176; *RejKup* m8; *Mamy* też wyedzyeć/ iż odpłaty łą obyecáne dobrym vczyynom/ álbo iż dobre vczynki záłluguyą zapłaty cyelełne y duchowne. *KromRozm I* 112v, H[3]; *Y* niepodobna to rzecz v Bogá y v ludzi/ áby złość z dobrocią iednákiey odpłaty były kiedy. *BielKom nlb* 3; *Wzyąwłzy* z igry puł grołzá, to więc prze Bog dáią. *A* też iáka iáłmużná táka y odpłátá/ *Nic* łie nam więc nie łzczęści czemuś po ty látá. *RejWiz* 19, 14v; *LeopPs* 130/2, *Luc* 4/19, 2.*Cor* 6/13; *že* żadny dobry vczynek nie iest bes odpłaty/ ábo thu ábo potym żywoćie *HistRzym* 30; *RejPos* 5v; *RejZwierc* 140v; iáłmużná v bogim vczynioná/ iest włzelákiey dobrej odpłaty rozmnożenie. *WujJud* 240, 107v; *SkarŻyw* 294; *iedni* modlitwámi/ *Drudzy* błągáli Bogá ofiárámi. *Y* ták łtráłzliwe one ich obiáty/ *Y* gorące łzy/ nie łą bez odpłaty: *Bom* tego pewna/ *že* Bog o tym rádži/ *Iáko* Polłki *Thron* łynem twym ołádzi. *GrochKal* 15; *WujNT Luc* 4/19, s. 544, *Hebr* 11/26; *SkarKaz* 7b.

odpłata czego [= za co] (2): nápije łie ziemiá krwié ich [...]: *Bo* dzień pomłthy Páńłkiey/ rok odpłaty łądu Syon. *Leop Is* 34/8, *Judith* 6/17.

odpłata czego [= w postaci czego] (1): *Cokolwiek* czynićie/ z dułze czynićie iáko Pánu/ á nie ludziom: *wiedząc* iż od Páná weźmiećie odpłatę dziedźictwá. *WujNT Col* 3/24.

odpłata z czego [= za co] (4): weźmą [!] dobrą odpłatę z ćirpliwołci *WróbŻołt* 91/15; *RejWiz* 70; *RejAp* 110v; *SkarKaz* 487b.

odpłata od kogo (9): *OpecŻyw* 88 [2 r.]; od pana Boga odpłaty czekám. *MurzHist* A3; *GroicPorz* A4v; *GórnDworz* Z8; *RejPos* 170v; *CzechRozm* 253; á iá ielźcze y potomká nie mam/ á żonę niepłodną mám: á choćiaź go mieć kiedy będę/ á co mi zá odpłátá od Bogá/ gdy fię ia łam tu nędze y powłoczenia pod temy námiotkámý [...] náćierpię? *SkarŻyw* 283; *GrabowSet* Ev.

odpłata u kogo (5): *RejPos* 130v; *WujJud* 110v; *SkarJedn* 373; nie broń brátu twemu tego co y dla niego tobie Bog dał: áby y on zá cię Bogá prosił/ y ty ábyś miał odpłátę v Bogá. *SkarKaz* 279a, 487b.

odpłata komu (2): *RejPos* 30; widział co zá odpłátá będzie tym/ co tu dla Bogá gárdło y zdrowie trácą *SkarŻyw* 598.

odpłata czemu (2): *Leop Hebr* 2/2; á pogotowiu błogofławieńtwa iest Boże/ y cnotom pobożnych odpłátá/ gdy wśzyfcy iednego łucháią. *SkarKazSej* 695b.

odpłata za co (11): Zá to odpłátę będzieś miał/ Ześ łákomie fynom zbierał: Dyabli twą duźę pośiędą/ Ná wieki cię męczyć będą. *BierEz* S3; *Leop Is* 58 arg; *RejPosWiecz*³ 99; *KuczKat* 140; *WujJud* 144; *ModrzBaz* 11v; *SkarŻyw* 392, 565; *WysKaz* 48; Ian S. Apóstoł [...] piźząc do siedmi przednich kościołow kátholickich w Azyey/ przyznawa im świętobliwość/ y odpłaty rozne zá nie obiecuie. *PowodPr* 38. Cf» za uczynki bywa odpłata«.

odpłata czyja [= tego, kto otrzymuje] [w tym: pron poss (8), G sb i pron(4)](12): *OpecŻyw* 42; *PatKaz II* 63; *WróbŻółt* 61/5; *RejPs* 38, 176; Według łpraw rąk ich day im: przywroć im odpłátę ich. *Leop Ps* 27/4, *Gen* 15/1, *Ioel* 3/7; *RejAp* 109; Gdy iuź czás przychodził odpłaty świętey Eufrázyey/ ziawił Pan Bog przełożoney śmierz iey *SkarŻyw* 226, 15, 36.

odpłata czyja [= tego, kto daje] (1): Ielźcze ich tym więcey pobudza ku ochotnemu y łzczodremu łkładaniu iáłmuźny/ [...] áby fię łtąd nie bali iákiego niedołatku; lecz áby wfáli opátrźności y odpłácie Boźkiey. *WujNT* 2.Cor 9 arg.

W połączeniu szeregowym (1): Ci widzieli vczyńki boźkie [*Ps* 106/24]/ (koment) Czulfz iego łtworzenia odkupienia odpłaty potępienia, y czuda iego na głębokofci. *WróbŻółt* kk7.

W przeciwstawieniu: »odpłata ... pomsta« (4): *BielKron* 156; iż dobry nigdy bez odpłaty nie iest/ á zły bez pomłthy á bez ofądzenia łwoiego. *RejAp* 156; *RejPos* 30, 232 marg.

W charakterystycznych połączeniach: odpłata dobra (3), dziwna, jednaka, nagotowana, niemála, obiecana, ustawiczna, zła, zupełna (2); odpłata od (u) (Pana) Boga (9), od Ojca (2); odpłata dziedzictwa, sądu; odpłata z cirpliwości; odpłata cnotom dobrym (2), zasłudze; za panięństwo odpłata, za sprawy; w piekle odpłata; czas odpłaty (2), dzień (3), nadzieja (2), rok, rozmnożenie (pomnożenie) (3), ucześnik; godzien(-dny) odpłaty (2); odpłaty (o)czeka(wa)ć (oczekawanie) (4), dostąpić, żędać; radować się z odpłaty; dla odpłaty czynić (2), łcierpieć, zachować; być bez odpłaty; [co] nie jest bez odpłaty (2); odpłátę mieć (11), obiec(ow)ać (6), oddalić, przynieść (przynosić, odnieść) (3), przywrocić, zarownać, zaskarbić; oglądać się na odpłátę (2); odpłatą obdarzony.

Zwroty: »[jaką] odpłatą nagradzać« (1): O mizerny Kácerzu iákoż to złą odpłatą ták wielką miłóść Bożą nágradzałz *SarnUzn* F5.

»odpłátę (od)da(wa)ć« = *dare vicissitudinem* *Vulg* [szyk zmienny] (7): Głos Páńłki ktory oddawa odpłátę [*reddentis retributionem*] nieprzyacięłom łwoim. *Leop Is* 66/6, *Iudith* 6/17; *RejAp* 110v; Trzebá tedy Chriřtułá vkázowác dziećiam/ [...] áby wiedziáły/ [...] kto karze złości/ á kto zá dobre

Íprawy odpłatę dawa [*qui sit... remunerator bonorum*]. *ModrzBaz* 11v; *StryjKron* 522; *WujNT* 713 *marg*; Bo P. Bog ieft bárzo wdzięczny/ y odpłaty nie omiełzka oddać temu/ który co dla niego czyni. *SkarKazSej* 699a.

»odpłatę wziąć, brać« = *accipere mercedem a. retributionem Vulg* [szyk zmienny] (10:2): *WróbŻółt* ff4v, 91/15; *RejPs* 176; Kto íie pości/ íáłmużnę dáie/ czyni íne miłolierne vczyńki/ co zá odpłatę zá nie weźmie *Leop Is* 58 *arg*, *Hebr* 2/2; *RejPos* 193v; *KuczbKat* 140; Szedł męczeńnik z wełołą twarzą íako do łázníey ráduíac íię znádzíeíey íwey y odpłaty/ którą wnetże wziąć íiał. *SkarŻyw* 403, 15; *WujNT Col* 3/24, *Hebr* 11 *arg*, 2.*Ioann* 8.

»zasługować odpłatę« (1): Vczynki náłze íako záłługuíá odpłatę *SkarKaz* Oooo2d.

Wyrażenia: »nawyssza odpłata« = *zbawienie* (1): Abouiem íako Palma Cedrus nawyíłze íá drzewa, tak theż człowiek íprawíedlíwy nawyíłzúá odpłatę weźmie od boga. *WróbŻółt* ff4v.

»odpłata (jest) w niebie« [szyk 2:2] (4): *OpecŻyw* 42; *PatKaz I* 2v; Bo ku cnocie przychodząc trzeb á [!] być w czuynoścí/ Wízytki wczáły opuńczúć/ záwždy być w trudnoścí. Skąd tu ná íwíecie íławá á w niebie odpłátá *RejWiz* 21v; *SkarŻyw* 3.

»sprawíedlíwa odpłata« (1): wífelkie wykroczenie y íepońlufzeńńtwo/ wíęło íprawíedlíwúá odpłatę [*iustam retributionem*] záłłudze *Leop Hebr* 2/2.

»według (a. wedle) spraw, uczynkow odpłata; za uczynki bywa odpłata« [szyk 3:1] (2:1;1): których [*występliwych*] wíłytka pilność íeft áby złe czyníli/ á íáka ích zá złe vczyńki wíłáwíczne bywa odpłátá. *RejPs* 38, 110v; Gdyż według ípraw káżdego odpłátá od íiebie/ Nic íię oku nie íkryie wádnácemu w niebie. *GrabowSet Ev*; *WujNT* 845 *marg*.

»odpłata wíeczna (a. wíekuista), wíecznego zbawíenia« [szyk 12:3] (14:1): *OpecŻyw* 160v; *PatKaz III* 151; Zza [!] kthoreż tho cznoty íwe/ pewna rzecz íeft íz odpłaty oney wíeczney dońtápiła po ímíerci którą íobie [...] bogoboynym á cznotlíwym żywotem záłługowála *WróbŻółtGlab* A3; *RejWiz* A7v; Dobrze czyníć dla wíeczney odpłaty nie grzech. *WujJud* L18v, 102; *SkarŻyw* 3, 130, 337, 392, 444; *ArtKanc* K20v; *WujNT* 21, 600; Przecz gwałcície onych duńz wólá ofátécznú/ Co íuż tám pokoy máíá y odpłatę wíecznú? *KlonWor* 11.

»wielka (a. wíętsza), dobra, hojna, obfita, sowita odpłata« [*w tym: wielka a obfita* (1)] = *magna merces a. remuneratio, praemium bonum Vulg* [szyk 12:2] (11:1:1:1:1): *OpecŻyw* 42; *PatKaz I* 2v; *PatKaz II* 63; *Leop Gen* 15/1, *Tob* 4/10, *Hebr* 10/35; íz káżdy człowiek then/ kto przeńtępek białeygłowy [...] pokrywa/ godzíen íeft ínetelko pochwały od ludzí/ ále y wíelkíey odpłáthy od Bogá. *GórnDworz* Z8; *RejPos* 130v, 193v; *RejPosWiecz*³ 99; Zálz ím Pan Chrístus y wízyńtkím ínym zá to hoyney odpłaty nie obíeucíe? *WujJud* 144, 240; *WysKaz* 48; *SkarKaz* 487b.

Szeregi: »pomsta í odpłata« (1): Bo tu íeft czas dan pokuty Tam íuż pomíty y od platy. *RejKup* k5v.

»wysługa í odpłata« (1): [*Pan Bóg*] Przepuścí czárownícę y z íey czártem [...] ábo ná karánie náłze zá grzechy/ ábo ná doznánie cíerplíwoścí náłzey/ y ná wysługę y odpłatę náłze *SkarŻyw* 36.

Przen [czyja] (1) : pán bog bądź wám odpłata wálfa. *OpecŻyw* [155].

3. Korzyść (1) :

Wyrażenie: »wíętsza odpłata« (1): PYtáli kíędzá łotrzy/ co wíęńtza odpłátá/ íeńlí czyníć czy mówíć/ w ty obłędne látá. *RejFig* Ccv.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1) : Hostimentum – Odpłata. Calep 490a.*

Synonimy: 1. gielt, myto, nagroda, nagrodzenie, płaca, płat, zapłata; 2. nagroda, nagrodzenie, oddanie, oddarowanie, oddziaływanie, oddzielenie, odsługa, odsłużenie, odwetowanie; 3. korzyść.

Cf **ODPŁACENIE**

AL